

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****BİRGÜN İLETİŞİM VE YAYINCILIK TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2015/18936

Karar Tarihi : 22/5/2019

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Engin YILDIRIM

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Recep KÖMÜRCÜ

Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör Yrd. : Derya ATAĞUL

Başvurucu : Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Sevgi KALAN GÜVERCİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ulusal ölçekte yayın yapan bir gazetenin internet sitesinde yer alan bir habere erişimin engellenmesi kararı verilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

8. İkinci Bölüm tarafından 4/4/2019 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla başvurunun Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülmüş ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Arkaplan Bilgisi

10. Türkçe adı Kürdistan İşçi Partisi olan PKK'nın silahlı bir terör örgütü olduğu ulusal ve uluslararası makamlar tarafından kabul edilmiş tartışmasız bir olgudur. Anılan örgütün gerçekleştirdiği terörist şiddet bölücü amaçları dolayısıyla anayasal düzene, milli güvenliğe, kamu düzenine, kişilerin can ve mal emniyetine yönelik ağır tehdit oluşturmaktadır. Bu yönüyle ülkenin toprak bütünlüğünü hedef alan PKK kaynaklı terör, onlarca yıldır Türkiye'nin en hayati sorunu hâline gelmiştir (*Gülser Yıldırım (2)* [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 7-18).

11. Bununla birlikte kamuoyunda *demokratik açılım süreci*, *çözüm süreci* ve *Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi* gibi farklı isimlerle ifade edilen süreçte 2012 yılının son döneminden itibaren PKK tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları önemli ölçüde azalmıştır. Suriye'de son yıllarda yaşanan iç savaşın ise Türkiye'nin güvenliği üzerinde etkileri olmuş, PKK ve DAES kaynaklı terör olayları yeniden artmaya başlamıştır. Kamuoyunda *6-7 Ekim olayları* ve *hendek olayları* olarak bilinen terör eylemleri bunların başında gelmektedir (*Gülser Yıldırım (2)*, §§ 21-30).

12. Türkiye 2015 yılı Haziran ayından itibaren yeniden yoğun bir şekilde terör saldırılarına maruz kalmıştır. Bu kapsamda PKK tarafından Şırnak il merkezi ile Cizre, Silopi ve İdil ilçelerinde; Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde; Diyarbakır'ın Silvan, Sur ve Bağlar ilçelerinde; Mardin'in Dargeçit, Nusaybin ve Derik ilçelerinde; Muş'un Varto ilçesinde cadde ve sokaklara hendekler kazılıp barikatlar kurularak ve bu barikatlara bomba ve patlayıcılar yerleştirilerek teröristler tarafından bu yerleşim yerlerinin bir kısmında *öz yönetim* adı altında hâkimiyet sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çok sayıda terörist, halkın bu yerlere girişini ve bu yerlerden çıkışını engellemek istemiştir. Güvenlik güçleri, hendeklerin kapatılması ve barikatların kaldırılması suretiyle yaşamın normale dönmesini sağlamak amacıyla operasyonlar yapmış ve teröristlerle çatışmaya girmiştir. Uzun süre devam eden bu operasyon ve çatışmalar sırasında iki yüzü aşkın sayıda güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, tonlarca bomba ve patlayıcı imha edilmiştir (*Gülser Yıldırım (2)*, §§ 28-30). Açık kaynaklara göre, yaşanan çatışmalarda 310 sivil hayatını kaybetmiş; operasyonlar sırasında bölgede asker, polis ve korucu olmak üzere 249 şehit verilirken 2.554 PKK'lı terörist etkisiz hâle getirilmiştir. Ayrıca olumsuz koşullar nedeniyle en az 100 bin kişinin çatışma bölgesinden geçici veya kalıcı olarak göç etmek zorunda kaldığı ifade edilmektedir.

13. Resmî raporlara göre, 3/10/2015 tarihinde Şırnak il merkezinde polisin terör örgütüne açılan hendekleri kapatmak için düzenlediği operasyonda çıkan çatışmada polis ile çatışmaya giren H.L.B. öldürülmüş, cenazesi zırhlı bir polis aracına bağlanarak sürüklenmiştir.

14. Anılan olaya ait görüntülerin bazı sosyal medya platformlarında paylaşılarak yayılması ile birlikte sosyal medyada yapılan yorumların yanı sıra ulusal ve uluslararası basın tarafından da konuyla ilgili çeşitli haberlere yer verilmiştir. Başvuru konusu erişimin engellenmesi kararına da konu paylaşım ve haberlerin bir kısmı şöyledir:

i. Kullanıcıların video gönderebildikleri, izleyebildikleri ve paylaşabildikleri, video barındıran başlıca web sitesi Youtube'da konu ile ilgili paylaşılan videoların başlıklarından bazıları şöyledir: *"Turkish police barbarity, today a young kurdish actor [H.B.] get murdered by the turkish police; Şırnak'ta [H.L.B.nin] bedenine işkence eden polisler küfür içerir; Şırnak'ta ölüye işkence/yerde sürüklenen pkk'linın görüntüsü; PKK'lı teröristin cesedi, bombalı tuzak testi için zırhlı araçla sürüklendi; [H.B.yi] sürüklerken videoya almışlar, üstelik ana avrat küfür ediyorlar.; PÖH - Cizre/Şırnak'ta bir teröristi böyle öldürdü!; Gebertilen hain yerlerde sürükleniyor; HDP'linin PKK'lı akrabası, askeri aracın arkasında sürükleniyor; Leş, 10. Yıl marşı eşliğinde sürükleniyor - Tengri Biz Menen; Türk barbarlığına kanıt: [H.B.nin] sürüklenme videosu, [H.B.ye] yapılan Türk barbarlığına rağmen hala bir Türke kardeş diyen Kürt en açık tabiriyle imansızdır.; video of the Turkish cops dragging the body of Kurdish youth they killed in Şırnak. Expose the barbarity.; Turk state terrorism act."*

ii. Sosyal paylaşım sitesi Twitter'da yer alan bildirimlerden bazıları şöyledir: *"PKK'den tek bir cümle bekliyorum. İntikam alınacaktır, onu yapanların leşleri bile olmayacaktır, bunu bekliyoruz PKK'den; [H.B.nin] ön otopsi raporu: 28 kurşun isabet etmiş ve işkence yapılmış.; Montaj diyenler buyurun, [H.B.nin] elbet birgün hesabı sorulacak herkes paylaşsın! silinmeden +18; [H.B.] işte videosu montaj diyenlere bu halk bunun intikamını alır elbet unutmayacağız!!!; İnsanlığınızdan dahi utanmazsınız çünkü insan değilsiniz...İŞİD'çiler bunlar...; İŞİD'i kimin eğittiğini anladınız mı! İŞİD profesyonel işkence yöntemlerini TC'den öğrenmiş! #TeröristTurkey; İnsanlık utandı!"*

iii. Ulusal ölçekte yayın yapan bazı gazeteler ile internet haber portallarında konu ile ilgili haberlerinin başlıkları şöyledir: *"Zırhlı aracın arkasında sürüklenen [H.B.ye] 28 kurşun sıkılmış (Radikal gazetesi); Şırnak'ta cenazeye yapılan işkencenin videosu da ortaya çıktı (Radikal gazetesi); [H.L.B.nin] görüntüleri ortaya çıktı (ilerihaber.org); İnsanlık sürünüyor (Cumhuriyet gazetesi); İşte [H.B.nin] polis aracına bağlanarak metrelerce sürüklendiği an (Cumhuriyet gazetesi); Başbakan Davutoğlu: olayla ilgili hukuki ve idari soruşturma için gerekli talimatlar verilmiştir (T24 internet gazetesi); PKK'lı teröristin sürüklendiği anların görüntüsü ortaya çıktı! (www.gazete2023.com); Videosu da çıktı: [H.L.B.nin] cesedi metrelerce sürüklenmiş, cansız bedene küfür edilmiş (www.diken.com.tr)"*

iv. Olay dış başında da yer almıştır. İnternet haber portallarında yer alan bazı haber başlıkları şöyledir: "*Turkish Police drags deceased body (www.liveleak.com); Turkish Police drag deceased body of [H.L.B.] through streets of Sirnak (www.revolution-news.com).*"

15. Öte yandan yaşanan olaya yönelik olarak İçişleri Bakanlığı tarafından soruşturma başlatılmış ve iki polis memuru görevden uzaklaştırılmıştır.

16. Hem olayların meydana geldiği dönemde başbakan olan Ahmet Davutoğlu hem de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan söz konusu görüntülere ilişkin olarak basına verdikleri demeçlerde; yapılan muamelenin yanlış olduğunu ve kabul edilemeyeceğini, sorumluların cezalandırılmasıyla ilgili gerekenlerin yapılacağını belirtmişlerdir.

B. Somut Başvuruya İlişkin Olaylar

17. Başvurucu, ulusal ölçekte yayımlanan *Halkın Gazetesi Birgün* isimli gazetenin sahibidir. Başvurucu aynı zamanda *www.birgun.net* isimli internet haber sitesi üzerinden de yayın yapmaktadır.

18. Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünün talebi ve (kapatılan) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının (TİB) 6/10/2015 tarihli yazısı gereğince H.L.B.nin cenazesinin sürüklenmesi olayının görüntülerini paylaşan ve bu olaya yönelik haber yapan internet haber siteleri ile sosyal medya hesaplarına ait 111 içeriğe (URL) erişimin engellenmesine karar verilmiştir. Erişimin engellenmesi kararı verilen URL adreslerinden biri de *www.birgun.net* isimli haber sitesinde yayımlanan "*Cansız bedeni zırhlı aracın arkasında sürüklenen H.B.'ye 28 kurşun sıkılmış*" başlıklı haberin yer aldığı adrestir.

19. TİB, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8/A maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince erişimin engellenmesi kararını 6/10/2015 tarihinde Gölbaşı Sulh Ceza Hâkimliğinin onayına sunmuştur. TİB tarafından Hâkimliğe sunulan dilekçeye, erişimin engellenmesi kararı verilen haber sitelerine ait 56 URL adresinin ve sosyal medya platformu Twitter'da yer alan 55 bildirimin ekran görüntüleri eklenerek "*İnternet adreslerindeki terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden kamu düzenini ve milli güvenliği tehdit eden içerikler ile yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin ihlaline sebebiyet vermesi*" nedeniyle erişimlerinin engellenmesine karar verildiği belirtilmiştir.

20. TİB tarafından onaya sunulan erişimin engellenmesi kararı Gölbaşı Sulh Ceza Hâkimliğince aynı gerekçeyle 6/10/2015 tarihinde onaylanmıştır.

21. Başvurucunun onaylama kararına itirazı, Ankara 7. Sulh Ceza Hâkimliğince 23/10/2015 tarihinde reddedilmiştir.

22. Ret kararı başvurucuya 4/11/2015 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 4/12/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

23. 5651 sayılı Kanun'a 27/3/2015 tarihli ve 6639 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile eklenen "*Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi*" kenar başlıklı 8/A maddesi şöyledir:

(1) Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhurbaşkanlığı veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından internet ortamında yer alan yayımla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir.

(15/8/2016 tarihli ve 671 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile TİB kapatılmış, TİB'in görev ve yetkileri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Başkanlığı'na (BTK) aktarılmıştır. Anılan KHK'nın 21 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan 'Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına' ibaresi 'Kuruma' şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 9/11/2016 tarihli ve 6757 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 18 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(2) Cumhurbaşkanlığı veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkan tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, karar kendiliğinden kalkar.

(16/4/2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanına hasredilmesi üzerine 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 181 inci maddesiyle bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan 'Başbakanlık' ibareleri 'Cumhurbaşkanlığı' şeklinde değiştirilmiştir.)

(3) Bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılmadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

(4) Bu madde kapsamındaki suça konu internet içeriklerini oluşturan ve yayanlar hakkında Başkan tarafından, Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bu suçların faillerine ulaşmak için gerekli olan bilgiler içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından hâkim kararı üzerine adli mercilere verilir. Bu bilgileri vermeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılar ile ilgili içerik ve yer sağlayıcıları Başkan tarafından elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir.

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Tavsiye Kararları

a. Bakanlar Komitesinin İnternette Bilginin Serbest Sınır Ötesi Akışı Konusunda Üye Devletlere Yönelik Tavsiye Kararı CM/Rec(2015)6

24. Kararda ilk olarak ülke sınırlarından bağımsız ve müdahale olmaksızın bilgi, fikir alma ve aktarma hakkını içeren ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun vazgeçilmez temel taşlarından, toplumun ilerlemesinin ve bireylerin gelişmesinin temel şartlarından biri olduğu vurgulanmaktadır. Kararda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 19. maddesinde belirtilen hak ve özgürlüklere ilişkin hükümlerin çevrim içi ve çevrim dışında eşit olarak uygulanacağı belirtilmiştir. Karara göre Sözleşme'nin 10. maddesi yalnızca bilgilerin içeriğini değil bu bilgilerin dağıtım ve barındırma araçlarını da ilgilendirmektedir. Zira bu araçlara getirilen herhangi bir kısıtlama, bilgi alma ve verme özgürlüğüne dokunmaktadır.

25. Kararın "*İnternet'te Bilginin Serbest Sınır Ötesi Akışına İlişkin İlkeler*" başlıklı bölümünde devletlerin ulusal politikalarını değerlendirirken, geliştirirken ve uygularken internet üzerindeki serbest sınır ötesi bilgi akışını olumsuz yönde etkileyecek müdahalelerin belirlenmesi ve önlenmesinde gerekli özeni göstermeleri devletlere tavsiye edilmektedir. Bu kapsamda devletler, yasa dışı olarak nitelendirilen içeriğe veya hizmetlere erişimin engellenmesinin Sözleşme'nin 8., 10. ve 11. maddeleri ile uyumlu olmasını sağlamakla yükümlüdür. Özellikle devlet makamları tarafından internetteki yasa dışı içerikle veya faaliyetlerle mücadele etmek için alınan önlemler, devletin sınırlarının ötesinde gereksiz ve orantısız bir etkiye neden olmamalıdır.

b. Bakanlar Komitesinin İnternet Özgürlüğü Konusunda Üye Devletlere Yönelik Tavsiye Kararı CM/Rec(2016)5

26. Kararın "*İnternet Özgürlüğüne İlişkin Göstergeler*" başlıklı ekinin "2.2. Kanaat Özgürlüğü ve Haber Alma ve Verme Hakkı" alt başlığı altında yer alan ilgili maddeler şöyledir:

"2.2.1. Devlet makamları veya özel sektör aktörleri tarafından bir internet platformuna (sosyal medya, sosyal ağlar, blog veya diğer web siteleri) veya bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) araçlarına (anlık mesajlaşma veya diğer uygulamalar) erişimin engellenmesi veya kısıtlanması için alınan tüm tedbirler veya bu işlemlerin yürütülmesi için devlet makamlarından gelen tüm talepler kısıtlamaların yasalılığı, meşruiyeti ve orantılılığı açısından Sözleşme'nin 10. maddesinde belirtilen hükümlere uygundur.

2.2.2. Devlet makamları veya özel sektör aktörleri tarafından bir internet içeriğinin engellenmesi, filtrelenmesi veya kaldırılması için alınan tüm tedbirler veya bu işlemlerin yürütülmesi için devlet makamlarından gelen tüm talepler kısıtlamaların yasalılığı, meşruiyeti ve orantılılığı açısından Sözleşme'nin 10. maddesinde belirtilen hükümlere uygundur.

2.2.5. *Devlet, haber alma ve verme özgürlüğü ile ilgili uyguladığı kısıtlamalara dair bu tür kısıtlamaların yasal dayanağı, gerekliliği, gerekçesi, yetkiyi veren mahkeme emri ve temyiz hakkı ile ilgili detaylar dahil olmak üzere erişimi engellenen web siteleri veya kaldırılan içerik konusundaki bilgiyi halka zamanında ve uygun şekilde sunmaktadır."*

c. Bakanlar Komitesinin Bireysel Terörist Hareketler Konusunda Üye Devletlere Yönelik Tavsiye Kararı CM/Rec(2018)6

27. Komite, sosyal medya ve internetin bireysel terörist hareketin radikalleşmesi sürecinde oynadığı rolün farkındalığı ile Kararın 6. Bölümünde üye devletlere şu tavsiyelerde bulunmuştur:

- Üye devletler, internet ve sosyal medya aracılığıyla bireyleri terörizme yönlendiren radikalleşme ile etkili bir şekilde mücadele etmek için yasal veya başka yollarla önlemler alabilirler.

- Üye devletler bireyleri terörizme iten radikalleşme ile mücadelede özel sektörle, özellikle internet servis sağlayıcılarıyla iş birliği için mevcut yasal çerçeveleri kullanmaya veya yenilerini oluşturmaya çağırılır. Yasal düzenlemeler gerekli olduğunda yasa dışı içeriğin filtrelenmesi veya kaldırılması ve internet siteleri ile sosyal medya hesaplarına erişimin engellenmesine cevaz verebilir. Düzenlemeler ayrıca, yasa dışı içeriği kaldırmak için başvuru mekanizmalarının ve hızlandırılmış prosedürlerin kurulmasını da içerir.

2. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin Görüşü

28. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesiyle ilgili olarak 11/7/2011 ile 29/7/2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen 102. oturumunda kabul edilen 34 sayılı genel görüşlerinde şu hususlara yer vermiştir:

"12. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesinin 2. fıkrası, tüm ifade biçimlerini ve bunların yayılma araçlarını korur. İfade biçimleri arasında konuşma, yazı ve işaret dili ile sanatsal görüntüler ve objeler gibi sözel olmayan ifadeler bulunur. İfade araçları; kitapları, gazeteleri, broşürleri, posterleri, afişleri, kıyafet seçimini ve resmi mercilere sunulan dilekçeleri içerir. İfade araçları; tüm görsel-işitsel biçimlerinin yanı sıra elektronik ve internet tabanlı ifade biçimlerini de kapsar.

13. İfade özgürlüğü ile Sözleşme'de yer alan diğer haklardan yararlanılmasını sağlamak için özgür, sansürsüz ve engelsiz bir basın demokratik bir toplumun temel taşlarından birini oluşturur. Vatandaşlar, adaylar ve seçilmiş temsilciler arasında kamuyu ilgilendiren meseleler ve politik konular hakkında bilgi ve fikirlerin serbestçe iletilmesi esastır. Bu; sansür veya kısıtlama olmadan kamuoyunu ilgilendiren konularda yorum yapabilen ve kamuoyunu bilgilendirebilen özgür bir basını gerektirir. Diğer taraftan halkın da bu bilgi ve fikirleri alma hakkı vardır.

14. Etnik ve dilsel azınlıkların üyeleri de dahil olmak üzere, medya kullanıcılarının haklarını korumanın bir yolu olarak- geniş yelpazede bilgi ve fikre ulaşılabilmesi için- Taraf Devletlerin bağımsız ve çoğulcu medyayı teşvik etmek için özel özen göstermeleri gerekmektedir.

15. Taraf Devletler, internet ve mobil tabanlı elektronik bilgi yayma sistemleri gibi bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin dünyadaki iletişim teamüllerini büyük ölçüde değiştirdiğini dikkate almalıdır. Artık bilgi ve fikir alışverişi için geleneksel kitle iletişim araçlarının mutlak varlığına ihtiyaç duymayan küresel bir ağ var. Taraf Devletler, bu yeni medyanın bağımsızlığını teşvik etmek ve bireylerin oraya erişimini sağlamak için gerekli tüm adımları atmalıdır.

...

43. Web sayfalarının, blogların veya internet temelli, elektronik veya diğer bilgi yayma sistemlerinin, ayrıca örneğin internet hizmet sunucuları veya arama motorları gibi bu tür iletişimi destekleyen sistemlerin işleyişine getirilecek herhangi bir kısıtlama, ancak Sözleşme'nin 19. maddesinin 3'üncü fıkrasına uygun gerekçelerle kabul edilebilir. İzin verilebilir kısıtlamalar genellikle içeriğe özgü olmalıdır; belirli sitelerin ve sistemlerin işleyişine getirilecek genel yasaklar 3. fıkra ile bağdaşmaz. Ayrıca, bir siteye veya enformasyon yaygınlaştırma sistemine yalnızca hükumete veya hükumetin temsil ettiği siyasal sisteme yönelik eleştirel tutum alabileceği ve bu yönde yayınlar yapabileceği gerekçesiyle yasak getirilmesi de 3'üncü fıkra ile bağdaşmaz."

3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

a. İfade Özgürlüğü ve İnternet

29. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre ifade özgürlüğü, demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardan biridir. AİHM, ifade özgürlüğüne ilişkin kararlarında ifade özgürlüğünün toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini teşkil ettiğini yinelemektedir. AİHM'e göre 10. maddenin ikinci paragrafı saklı tutulmak üzere ifade özgürlüğü sadece toplum tarafından kabul gören, zararsız veya ilgisiz kabul edilen *bilgi ve fikirler* için değil incitici, şoke edici ya da endişelendirici bilgi ve düşünceler için de geçerlidir. İfade özgürlüğü; yokluğu hâlinde *demokratik bir toplumdaki* söz edemeyeceğimiz çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin bir gereğidir. AİHM, 10. maddede güvence altına alınan bu hakkın bazı istisnalara tabi olduğunu ancak bu istisnaların dar yorumlanması ve bu hakkın sınırlandırılmasının ikna edici olması gerektiğini vurgulamıştır (*Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 7/12/1976, § 49; *Von Hannover/Almanya* (No. 2) [BD], B. No: 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012, § 101).

30. AİHM'in internette ifade özgürlüğü ile ilgili kararları incelendiğinde genellikle çevrim dışı olarak geçerli olan her kuralın çevrim içi olarak da geçerli olduğu ilkesinden hareket ettiği, bununla birlikte internet ortamının kendine özgü özelliklerini de dikkate aldığı görülmektedir. AİHM, internet ortamını ifade özgürlüğünü genişleten yeni bir mecra olarak değerlendirmekte; bilgiyi alma, aktarma ve yaymaya yarayan bir yayın aracı olarak nitelemektedir (bu yönde bir değerlendirme için bkz. *Ahmet Yıldırım/Türkiye*, B. No: 3111/10, 18/12/2012, § 50). AİHM, ifade özgürlüğünün uygulanması konusunda internet sitelerinin önemine ilişkin görüşünü *Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık* (No. 1 ve 2), (B. No: 3002/03 ve 23676/03, 10/3/2009, § 27) kararında şu şekilde ortaya koymuştur:

"İnternet, erişilebilirliği ve muazzam miktarlarda bilgiyi depolama ve iletme kapasitesi açısından kamunun haberlere erişimini artırmakta ve genel olarak bilgilerin yayılmasını kolaylaştırmakta önemli bir rol oynar."

b. Basının Görev ve Sorumlulukları

31. AİHM, demokratik bir toplumda basının oynadığı temel rolün altını birçok kez çizmiştir. AİHM'e göre basının görev ve sorumluluklarının bilincinde olarak kamu yararını ilgilendiren her konuyu iletme görevi vardır. AİHM, basının böyle konularda bilgi ve fikir yaymadan ibaret olan görevine kamunun bu fikir ve bilgileri alma hakkının da eklendiğini hatırlatmıştır. AİHM'e göre bu görevi olmasaydı basın, vazgeçilmez kamusal *gözetleyici* rolünü oynayamazdı (*Bladet Tromsø ve Stensaas/Norveç* [BD], B. No: 21980/93, 20/5/1999, §§ 59, 62; *Pedersen ve Baadsgaard/Danimarka* [BD], B. No: 49017/99, 17/12/2004, § 71; *Von Hannover/Almanya* (No. 2), § 102).

32. AİHM, *Radio France/Fransa* (B. No: 53984/00, 30/3/2004, § 37) kararında basın özgürlüğünün kapsamının demokrasi ile yakın ilişkisinin doğal sonucu olarak bir dereceye kadar abartıya ve hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini belirtmiştir:

"Mahkeme 'görev ve sorumluluklar'ın, ifade özgürlüğünün doğasından kaynaklandığını yineler. 10. madde tarafından kamusal yararlarla ilişkin meselelerin aktarılması için gazetecilere sağlanan güvencenin şartı, gazetecilik etiğine uygun olarak onların kesin ve güvenilir bilgi sağlamak konusunda iyi niyet sahibi olmalarıdır (örneğin bkz. Bladet Tromsø and Stensaas/Norveç, § 65; Colombani ve diğerleri/Fransa B. No: 51279/99, 25/06/2002, § 65). Ne var ki basın özgürlüğü belli dereceye kadar abartmaya hatta kışkırtmaya izin verir (bkz. özellikle, Bladet Tromsø and Stensaas/Norveç, § 59)..."

33. AİHM, *Stoll/İsviçre* ([BD], B. No: 69698/01, 10/12/2007, § 104) kararında; bireyin geleneksel ve elektronik medya aracılığıyla dolaşan büyük miktarlardaki bilgi ve sistemde sürekli artan aktör sayısı ile karşı karşıya olduğu bir dünyada gazetecilik etiğine uygunluğun izlenmesinin oldukça önemli hâle geldiğini belirtmiştir.

34. Daha güncel bir kararında AİHM, bir gazetecinin *görev ve sorumlulukları* dikkate alınırken ilgili ortamın potansiyel etkisinin önemli bir faktör olduğunu ve görsel-işitsel medyanın basılı medyaya nazaran daha hızlı ve güçlü bir etkisi olduğunu ifade etmiştir (*Delfi AS/Estonya* [BD], B. No: 64569/09, 16/8/2015, § 134). Tarafsız ve dengeli haberciliğin yöntemleri, diğer hususların yanı sıra ilgili medyaya bağlı olarak önemli ölçüde değişebilmektedir (*Jersild/Danimarka*, B. No: 15890/89, 23/9/1994, § 31).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 22/5/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

36. Başvurucu;

i. Erişimi engellenen haberin Şırnak'ta öldürüldükten sonra zırhlı polis aracının arkasına ipe bağlanarak sürüklenmesinin ardından yapılan otopside H.L.B.nin vücudunda onlarca kurşun izine rastlandığını anlatan resmî belgeye dayanan bir haber olduğunu belirtmiştir.

ii. Başvuru konusu olayda kamu düzenini ve millî güvenliği tehdit eden bir unsurun haber yapılmasının söz konusu olmadığını, haberin yapılmasındaki amacın güvenlik güçlerinin yasa dışı uygulamalarını kamuya sunarak suç oluşturan bu tür uygulamaların tekrarlanmasının önlenmesi ve sorumluların ortaya çıkarılması olduğunu ifade etmiştir. Kamu yararı yüksek böyle bir habere erişimin engellenmesi kararının hukuka aykırı ve sansür niteliğinde olduğunu belirterek basın özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

iii. Aynı kararla 111 URL adresine erişimin engellendiğini, bu sayıdaki internet içeriğinin 5651 sayılı Kanun'da öngörülen sürelerde incelenip karara bağlanmasının mümkün olmadığını, nitekim gerek idarenin erişimin engellenmesi kararında gerek sulh ceza hâkimliklerinin onaylama ile onaylama kararına itirazın reddi kararlarında internet içeriklerinin değerlendirildiğine ilişkin herhangi bir ibare olmadığını, kararların gerekçesiz olduğunu belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

iv. TİB tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının tebliğ edilmeden ve savunması alınmadan onaylanmasına karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesi ile çelişmeli yargılama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

v. İdari ve yargısal makamlarca 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinde yer alan nedenler gerekçe gösterilerek haber niteliği taşıyan internet içeriklerine erişimin engellendiğini, bu içeriklerin basın özgürlüğü kapsamında kaldığını, suç unsuru taşımadığını iddia etmiştir. Nitekim somut olayda erişimin engellenmesine karar verilen haber içeriğinin suç konusu teşkil ettiği iddiasıyla içeriği oluşturan ve yayanlar hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmadığını ve Başsavcılıkça ceza soruşturması başlatılmadığını belirtmiştir.

vi. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 268. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde yapılan değişiklik ile sulh ceza hâkimlerinin birbirlerinin kararlarına yapılan itirazları incelemeye yetkili kıldığını, itirazların üst mahkemede değil numara olarak kendisini izleyen sulh ceza hâkimliğinde karara bağlanmasının Anayasa'nın 36. ve 37. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

37. Bakanlık görüşünde, erişimin engellenmesine karar verilen haber içeriğinin güvenlik güçleri ile girdiği çatışma sonrasında öldürülen terör örgütü üyesi H.L.B. ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Bakanlık tarafından; H.L.B.'nin ölümü sonrasında bazı internet sitelerinde H.L.B.'nin cesedinin sürüklenmesine ilişkin olarak terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden haberler yapıldığı, başvuruya konu haberin de kamuyu aydınlatma niteliğinde değil terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden, kamu düzenini ve millî güvenliği tehdit eden nitelikte olduğu, dolayısıyla erişimin engellenmesi tedbirinin zorunlu sosyal ihtiyaçtan kaynaklandığı bildirilmiştir. Bakanlıkça, haber içeriğinde yer alan olaya ilişkin sorumlular hakkında adli ve idari soruşturmaların başlatıldığı ifade edilmiş; münferit bir olayın genelleştirilmesi suretiyle terörle mücadelenin sekteye uğratılmasına neden olacak şekilde haber yapılmasının ifade ve basın özgürlükleri kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

38. Bakanlığın görüşüne cevap dilekçesinde başvuru, bireysel başvuru dilekçesindeki iddialarını tekrarlamıştır. Başvurucu; ek olarak bireysel başvurunun konusunun esasen yargı mercilerinin gerekçesiz bir şekilde basın özgürlüğünü güvencesiz bırakması olduğunu, Bakanlıkça bu hususa ilişkin herhangi bir değerlendirmede bulunulmayarak haberin içeriği tartışılmaksızın terörü öven, suçu ve şiddeti teşvik eden nitelik taşıdığı iddiasında bulunulduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun sulh ceza hâkimliklerinin kanuni hâkim güvencesini sağlamadığı, erişimin engellenmesi kararına itirazın bu yargı mercilerince karara bağlanmasının etkili bir itirazda bulunmayı imkânsız hâle getirdiği ile ilgili şikâyetlerine benzer şikâyetler Anayasa Mahkemesince daha önce birçok kararda incelenmiştir. Bu kararlarda sulh ceza hâkimliklerinin yapısal özellikleri dikkate alınarak Anayasa Mahkemesince söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (*Hikmet Kopar ve diğerleri*, §§ 101-115; *Mehmet Baransu (2)*, B. No: 2015/7231, §§ 64-78, 94-97). Eldeki başvuruda Anayasa Mahkemesinin bu kararlarından ayrılımayı gerektirecek bir durum görülmediğinden başvurunun diğer şikâyetlerine odaklanılacak ve başvurunun iddiaları ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenecektir.

40. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak “*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*” kenar başlıklı 26. maddesi ve “*Basın hürriyeti*” kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"MADDE 26- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

"MADDE 28- Basın hürdür, sansür edilemez..."

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

41. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğu karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

42. İnternet haber sitesinde yayımlanan habere erişimin engellenmesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

43. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

44. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

45. İfade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi kapsamında yapıldığı tespit edilmiştir.

ii. Meşru Amaç

46. Başvuruya konu habere erişimin engellenmesine ilişkin kararın *milli güvenlik ve kamu düzeninin korunmasına* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Demokratik Toplum Düzeninin Gerekleri Kavramı

47. "*Demokratik toplum düzeninin gerekleri*" kavramı; ifade özgürlüğü üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacıyla yönelik olmasını ifade etmektedir. Buna göre sınırlayıcı tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da başvurulabilecek en son çare niteliğinde değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

(2) İfade Özgürlüğü ve İnternetin Rolü

48. Anayasa'nın “*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*” kenar başlıklı 26. maddesine göre herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet, resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir alma ya da verme serbestliğini de kapsar. Anılan maddede ifade özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar “*söz, yazı, resim veya başka yollar*” olarak ifade edilmiş ve “*başka yollar*” ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (Emin Aydın, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43).

49. İnternet haberciliğinin -basının temel işlevini yerine getirdiği süreç- basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 36-42; Önder Balıkcı, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 39; Orhan Pala, B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 45). Basın yönünden düşünce ve kanaat açıklama özgürlüğü kapsamında değerlendirilen internet özgürlüğü, internete erişenler yönünden ise Anayasa tarafından korunan ve ifade özgürlüğünün özünde yer alan haber veya fikir alma özgürlüğü olarak mütalaa edilmektedir.

50. Ulaşılabilirliği, haber ve fikirlerin saklanma süresi ve kapasitesi ile hacimce büyük haber ve fikirleri iletme imkânı gözetildiğinde internet halkın haber almasının ve bilgilerin iletilmesinin gelişiminde önemli bir role sahiptir. İnternet, herhangi bir sınırlama gözetmeksizin herkesin haber ve fikirlere ulaşması ile fikirlerini yayması noktasında çok önemli bir imkân sağlamaktadır. Bu durum ifade özgürlüğü açısından da çok geniş bir alan yaratmaktadır (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, § 34).

51. Dolayısıyla internet sitelerine veya internet sitelerinde yer alan haberlere erişimin engellenmesi biçiminde getirilen her türlü kısıtlama, bilgi alma ve verme özgürlüğüne müdahale niteliğindedir.

(3) Terörizm ve İnternet

52. Terörizm olgusu bugün ulusal sınırları aşarak toplum ve devlet hayatının üzerinde sosyal ve ekonomik bakımdan büyük çapta tahribata sebep olmaktadır. Herhangi bir amaca ulaşmak için propagandaya yönelik, ses getirici eylemlerle insanların öldürülmesi, korku ve dehşet salınması olan terör, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle mutlak bir hak olan yaşam hakkını ciddi bir şekilde tehdit etmektedir.

53. Terör örgütlerinin varlıklarının devamı; bir yandan örgüte mensup olmayan kitleler tarafından meşru kabul edilmelerine, diğer yandan da üyelerinin gerçekleştirdikleri eylemlere inanmalarına bağlıdır. Başka bir ifadeyle terör örgütleri hem örgüt içinde hem de örgüt dışında destek buldukları sürece varlıklarını sürdürebilirler. Terör örgütleri ihtiyaç duydukları iç ve dış meşruiyeti sağlamak ve güçlendirmek, taraftar kazanmak ve kitleleri etkilemek için yazılı ve görsel kitle iletişim araçlarını kullanmaktadır. Bu sayede geniş kitlelere örgütün ideolojisi, amaç ve faaliyetleri aktararak şiddetin güçlü ve zalim devlet karşısında kendini savunmaya yönelik olduğu, istenilen sonuca şiddet dışı yöntemlerle ulaşılamadığı gibi gerekçelerle örgütün şiddet kullanmaktaki haklılığı kanıtlanmaya çalışılır.

54. Örgüt ideolojisinin benimsenmesini sağlamak üzere toplumu etkileme çabası terörizmin en yoğun uğraşdır. Etki alanı ne kadar büyürse örgüt ideolojisinin geniş kitleler tarafından benimsenme ihtimali o kadar artar. Bu nedenle terörist gruplar için örgüt ile ilgili haberlerin ve terör olaylarının medyada yer alması hayati önemdedir. Geçmişte gazete, dergi, radyo ve televizyon aracılığıyla yürütülen propaganda faaliyetleri teknolojinin gelişmesiyle birlikte ağırlıklı olarak internet ortamına taşınmıştır.

55. İnternet; zaman ve mekân sınırının olmaması, erişilebilirliği, maliyetinin düşük olması, devlet kontrolünün yetersiz olması, hızlı ve anonim iletişim imkânları ile terör örgütleri için ideal bir ortam oluşturmaktadır. İnternetin sağladığı bu avantajlar tüm dünyada terör örgütlerinin interneti kendi amaçları doğrultusunda istismar etmesine yol açmıştır. Terör örgütleri için internet; üyeleri arasındaki haberleşmeyi ve koordinasyonu sağlayan, emir ve talimatların güvenli ve hızlı bir şekilde üyelere ulaşmasına imkân veren en verimli iletişim kanalı haline gelmiştir. Terör örgütleri, internette fiziksel imkânları ile asla ulaşamayacakları ölçüde geniş kitlelere nüfuz edebilmektedir. Terör örgütleri bu yolla kendilerine sempati duyanları tespit ederek bu kişileri önemli toplumsal olaylarda devlete karşı seferber etme ve harekete geçirme, örgüte maddi destekte bulunma ve örgütte aktif rol üstlenme gibi hususlarda ikna etmeye çalışmaktadır.

56. Özetle küresel düzeyde internet kullanımının yaygınlaşması ile terör örgütleri başta eleman temini, iletişim ve propaganda olmak üzere her türlü faaliyetlerini internet üzerinden yürütmeye başlamışlardır. Sunduğu geniş imkânlar nedeniyle terör örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için başvurdukları en önemli araç hâline gelen internet, teröristler tarafından her geçen gün daha fazla istismar edilmektedir.

(4) Basının Ödev ve Sorumlulukları

57. Terör örgütleri, eylemlerini basında yer bulacak şekilde gerçekleştirmekte; bu yolla bir yandan taraftarlarına devlet karşısındaki güçlerini göstererek üyelerinin moral ve motivasyon ihtiyacını gidermekte, bir yandan da halk arasına korku salmaktadır. Özellikle internet temelli teknolojilerin bilginin çok hızlı yayılmasını sağlamasıyla herhangi bir yerde gerçekleştirilen terör saldırısından dakikalar içinde tüm dünya haberdar olabilmekte ve eylemin etkisi bir anda büyüyeabilmektedir.

58. Bu itibarla basından terör olayları ile ilgili meselelerde duyarlı olması, kamu düzeninin bozulmaması, toplumsal infiale ve daha fazla can ve mal kaybına yol açılmaması için sorumluluk bilinci ile hareket etmesi beklenir. Nitekim Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri de tamamen sınırsız bir ifade özgürlüğünü garanti etmemiştir. 26. maddenin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamalara uyma yükümlülüğü, ifade özgürlüğünün kullanımına basın için de geçerli olan bazı görev ve sorumluluklar getirmektedir (*Erdem Gül ve Can Dündar* [GK], B. No: 2015/18567, 22/2/2016, § 89; *R. V. Y. A.Ş.*, B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 35).

59. Basın özgürlüğü ilgililerin meslek ahlakına saygı göstermelerini, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır. Basın tarafından haber verme görevi esnasında gerçekler çarpıtılabilmekte; gerçeğe uygun bir beyana kamuoyunun gözünde yanlış bir imaj uyandırabilecek vurgular, değer yargıları, varsayımlar hatta imalar eşlik edebilmektedir. Dolayısıyla haber verme görevi zorunlu olarak ödev ve sorumluluklar ile basın kuruluşlarının kendiliğinden uymaları gereken sınırlar içermektedir (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, §§ 42, 43; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 53, 54; *İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, §§ 60, 61).

(5) Terör Olayları Bağlamında Devletin İnternet İçeriğine Müdahalesi

60. Terör örgütlerinin internet ortamında yürüttükleri faaliyetlerinin önlenmesine yönelik düzenlemeler ağırlıklı olarak 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) iki farklı hedefe düzenlenen dünyanın en büyük terör saldırısından sonra gerçekleşmiştir. Saldırıdan sonra birçok ülke terörle mücadele ile ilgili mevzuatını ve politikalarını terörle mücadele konusunda devlet otoritelerinin yetkilerini artıracak şekilde yeniden düzenlemiştir. İnternetin saldırıyı gerçekleştiren teröristler tarafından hem hazırlık sürecinde hem de saldırı esnasında ve sonrasında oldukça etkili kullanılmış olması beraberinde devletlerin internet ortamında daha sıkı bir denetim (izleme, müdahale etme, önleme amacıyla) yapma ihtiyacını getirmiştir. Bu kapsamda terörizmin taraftar kazanmasını ve yayılmasını önlemek amacıyla aşırılıkçı veya terörü destekleyen ifadelerin yasaklanması öngören yasalar çıkarılmış ve internet ortamına mahsus düzenlemeler yapılmıştır.

61. Terör algısının daimleşmesi ve küresel bir tehdide dönüşmesi karşısında süreklileşen güvenlik kaygısı zamanla terörle mücadele yasalarının uygulama alanının ifade ve basın özgürlüklerinin meşru kullanımını kısıtlayacak şekilde genişletilmesine yol açmıştır.

62. Terörle bağlantılı hususlarda bilgi ve fikirlerin sağlıklı paylaşımı ancak ifade ve basın özgürlüğünün tam olarak korunması ile mümkün olabilir. Bu sebeple terörle bağlantılı meselelerde ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendisini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında bir denge kurulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte her durumda kamu gücünü kullanan organların bilhassa siyasi fikirlerin değerlendirilmesi gerektiği durumlarda *terör* nitelendirmesinin kötüye kullanımına karşı dikkatli olmaları özgürlüklerin korunması açısından hayati önemdedir (*Halil Bayık* [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, §§ 31, 32).

(6) 5651 Sayılı Kanun'un 8/A Maddesine Dayanan Erişimin Engellenmesi Kararı Hakkında Bazı Tespitler

63. Anayasa Mahkemesi, *Ali Kızık* (B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 55) kararında 5651 sayılı Kanun ile getirilen içeriğin yayından çıkarılması ve yayına erişimin engellenmesi kararlarına yönelik usulü ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Anayasa Mahkemesine göre bu usul, kanun koyucunun internet ortamında işlenen suçlarla mücadelenin daha etkin şekilde yapılabilmesi, özel hayatın ve kişilik haklarının hızlı ve etkili bir şekilde korunması ihtiyacı nedeniyle öngördüğü özel ve hızlı sonuç alınabilecek bir koruma tedbiri kararını içermektedir.

64. Nitekim 5651 sayılı Kanun'un gerekçesinde, Kanun'un çıkarılma amacının ülkemizde internet dâhil hızla yaygınlaşan elektronik iletişim araçlarının sağladığı imkânların suistimal edilmesi suretiyle işlenen suçlarla mücadele konusunda etkin ve doğru bir yapılanmayı mümkün kılabilmekle olduğu belirtilmiş; Kanun'un 8. maddesi ile de internet ortamında yapılan ve içeriği tahdidî olarak sayılan suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

65. 5651 sayılı Kanun'a 6639 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile eklenen 8/A maddesi ile bu defa gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğe erişimin engellenmesine karar verilebileceği düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerine bağlı olarak gecikmesinde sakınca

bulunan hâllerde ilgili kurumların talebi üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Başkanı tarafından internet ortamında yer alan yayımla ilgili olarak içeriğe erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir. Anılan maddede idari nitelikteki bu kararın Başkan tarafından yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulacağı, hâkimin de kararını kırk sekiz saat içinde açıklaması gerektiği, aksi hâlde kararın kendiliğinden kalkacağı belirtilmiştir.

66. 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi uyarınca başkan, erişimin engellenmesi kararını hâkim onayına sunmak dışında ayrıca erişimi engellemek üzere kararı derhâl erişim sağlayıcılara, ilgili içerik ile yer sağlayıcılara bildirmek ve suça konu internet içeriklerini oluşturan ve yayanlar hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmakla görevlendirilmiştir. Böylelikle düzenleme ile temel hak ve özgürlükleri tehlikeye atan, millî güvenlik ve kamu düzeni açısından ciddi tehlike ve zararların ortaya çıkabilmesi tehlikesi taşıyan internet içeriklerini oluşturan ve yayanlarla ilgili olarak faillerin bulunarak cezalandırılmasını temin etmeyi amaçlayan hususlara da yer verilmiş olmaktadır.

67. 6639 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde 5651 sayılı Kanun'a eklenecek 8/A maddesi ile internet ortamında yaşam hakkı ile kişinin can ve mal güvenliği, millî güvenlik ve kamu düzeni ile genel sağlık açısından tehlike oluşturan, suç işlenmesine sebebiyet vererek vatandaşların hak ve özgürlüklerini tehlikeye atan yayımlara karşı erişim engelleme tedbirinin uygulanabilmesine imkân sağlandığı; gecikmesinde sakınca bulunan bu hâller kapsamında aynı mahiyetteki internet içeriklerine yönelik olarak hızlı müdahale edilebilmesini sağlamak amacıyla istisnai bir uygulama öngörüldüğü; bu çerçevede içeriklere ivedilikle erişimin engellenmesinin gerekli olduğu söz konusu durumlarda Başbakanlık veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkanlığa önlem alabilme yetkisi verildiği ifade edilmiştir. Gerekçede, bahsi geçen talebe bağlı olarak Başkanlığın ilgili yasa dışı içeriğe erişimin engellenmesi kararını vererek ivedi bir şekilde kararın uygulanmasını temin edeceği bildirilmiş; düzenleme ile millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi ve genel sağlığın korunması kapsamında vatandaşların internet ortamında yer alan yasa dışı içerikler nedeniyle mağdur olmaması, zarara uğramaması, hak ve özgürlüklerin muhafaza edilmesinin hedeflendiği açıklanmıştır.

68. *Şüphesiz millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi* gibi ayrıntılı olarak somutlaştırılması ve önceden bilinmesi mümkün olmayan durumları ifade eden ibarelerin içerik ve kapsamlarının kanun koyucu tarafından önceden tek tek belirlenmesi mümkün değildir. Söz konusu ibarelere, uygulama ve yargı kararlarıyla zaman içinde anlam kazandırılarak ibarelerin genel çerçevesi belirlenmekte ve içerikleri somutlaştırılmaktadır (AYM, E.2014/149, K.2014/151, 2/10/2014). Bununla birlikte anılan ibarelerin keyfî uygulamalara yol açacak şekilde ve geniş yorumlanmasının ifade ve basın özgürlüklerinin ihlaline sebebiyet verebileceği unutulmamalıdır.

69. 5651 sayılı Kanun'da öngörülen erişimin engellenmesi yolu çekişmesiz bir yargı yolu olduğundan, başka bir deyişle karşı taraf bulunmadığından karardan etkilenecek basın organının temsilcileri ile sorumlu kişiler silahların eşitliği ilkesinden faydalanamamakta; talepte bulunanın iddialarına karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olamamaktadır. Özet olarak hâkim kararını dosya üzerinden, delil toplamaksızın, sınırlı bir inceleme ile yani BTK tarafından sunulan bilgi ve belgelere göre vermekte; bu yargılamada karşı tarafın görüşleri alınamamaktadır (*Ali Kızık*, §§ 60-62).

70. 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi kapsamında internet erişiminin engellenmesi kararından sonra failler hakkında soruşturma açıldığı takdirde soruşturma veya kovuşturmanın sonucuna göre yargı mercileri, erişimin engellenmesi tedbirinin akıbeti hakkında bir karar verebilir. Buna karşılık bir soruşturma açılmadığı takdirde erişimin engellenmesine ilişkin söz konusu tedbir, internet kullanıcılarını engellenen içeriğe belirsiz bir süreyle erişmekten alıkoymaktır (*Ali Kızılk, § 59*).

71. Bu sebeplerle Kanun'un 8/A maddesi kapsamındaki erişimin engellenmesi yolu; ancak gecikmesinde sakınca bulunan, dolayısıyla ivedilikle müdahale etmeyi gerektirecek hâllerde işletilmesi gereken istisnai bir yoldur. Dolayısıyla başvuruya konu internet yayınına erişimin engellenmesi tedbirinin alınmasının haklılığı, ancak bir görüşte haklılık veya ilk bakışta (*prima facie*) haklılık olarak nitelendirilebilir (*Ali Kızılk, § 59*). Yetkili makamlardan bu yolun gecikmesinde sakınca bulunan hâllere özgü olarak kullanılması gereken istisnai bir yol olduğu bilinciyle hareket ederek hassasiyetle karar vermeleri beklenir.

72. Şiddeti öven, kişileri terör örgütünün yöntemlerini benimsemeye, şiddet kullanmaya, nefrete, intikam almaya veya silahlı direnişe tahrik ve teşvik eden yayınlar gibi internet ortamında demokratik toplum düzenini tehlikeye atan yayınların daha ileri bir inceleme yapılmaya gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilirdiği hâllerde 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinde öngörülmüş olan istisnai usul işletilebilir. Böyle durumlarda *ilk bakışta ihlal doktrini* internet ortamında yapılan yayınlara karşı kamusal menfaatlerin hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade hürriyeti arasında adil bir denge sağlayacaktır (*Ali Kızılk, §§ 62, 63*).

(7) 5651 Sayılı Kanun'un 8/A Maddesi Kapsamında Erişimin Engellenmesine Karar Verilmesi Biçimindeki Müdahalelerde İdari ve Yargısal Makamlar Tarafından Gözetilmesi Gereken Hususlar

73. Başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel eksenini, derece mahkemelerinin müdahaleye neden olan kararlarında dayandıkları gerekçelerin ifade özgürlüğünü kısıtlama bakımından *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun* olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır. Tereddütlerin giderilmesi bakımından belirtmek gerekir ki erişimin engellenmesi kararı onayına sunulan sulh ceza hâkimliğinin ve itiraz merciinin erişimin engellenmesi kararının verilmesini talep eden ve/veya kararı veren idari makamlarla aynı sonuca ulaşmaları ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararlarına yansıtmaları, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Sulh ceza mahkemesinin erişimin engellenmesine ilişkin idari kararların gerekçelerini tekrar ettiği veya atıfla yetindiği hâllerde Anayasa Mahkemesi, dayanan idari kararların gerekçelerini denetleyecektir. İfade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahaleler Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edecektir.

74. Mevcut başvuruya benzer şikâyetlerde derece mahkemelerinin ve kamu gücünü kullanan diğer organların gerekçelerinin ilgili ve yeterli sayılabilmesi için kararlarda bulunması gereken ve benzer başvuruların koşullarına göre değişebilecek unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

- i. İnternet içeriğine erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi için gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığı idari ve/veya yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır.

ii. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerin yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olarak ortaya çıkabileceği dikkate alındığında yayının içeriği ile bu sebepler arasındaki ilişkinin tam olarak gösterilmesi gerekir.

iii. Böyle bir analizin yapılabilmesi için eğer söz konusu yayının terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında denge kurulmalıdır.

iv. Zikredilen dengelemenin yapılabilmesi için;

- Bütünüyle ele alındığında müdahaleye konu yayının özel bir kişiyi, kamu görevlilerini, halkın belirli bir kesimini veya devleti hedef gösterip göstermediğinin, onlara karşı şiddete teşvik edip etmediğinin,

- Bireylerin fiziksel şiddet tehlikesine maruz bırakılıp bırakılmadığının, bireylere karşı nefreti alevlendirip alevlendirmediklerinin,

- Yayında iletilen mesajda şiddete başvurunun gerekli ve haklı bir önlem olduğunun ileri sürülüp sürülmediğinin,

- Şiddetin yüceltilip yüceltilmediğinin, kişileri nefrete, intikam almaya, silahlı direnişe tahrik edip etmediğinin,

- Suçlamalara yer vererek veya nefret uyandırarak ülkenin bir kısmında veya tamamında daha fazla şiddete sebebiyet verip vermeyeceğinin,

- Kişi veya kuruluşları paniğe yöeltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğinin,

- Yayın tarihinde ülkenin bir kısmında veya tamamında çatışmaların yoğunluk derecesi ile ülkedeki tansiyonun yükseklik derecesinin yayına erişimin engellenmesi kararına etki edip etmediğinin,

- Karara konu sınırlayıcı tedbirin demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olup olmadığının ve tedbirin başvurulabilecek en son çare niteliğinde bulunup bulunmadığının,

- Son olarak sınırlamanın güdülen kamu yararı amacını gerçekleştirmek için ifade özgürlüğüne en az müdahale eden ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının

yayının içeriğiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

75. Bir terör örgütünün şiddet eylemlerini öven, destekleyen ve haklılaştıran açıklamaların silahlı direnişe tahrik, şiddeti yüceltme veya kin ve düşmanlığın kışkırtılması olarak kabul edilmesi mümkündür. Bununla birlikte yalnızca bir terör örgütünün fikirlerini ve hedeflerini içerdiği, resmî politikaları ağır bir şekilde eleştirdiği veya terör örgütünün resmî politikalarla olan ihtilaflarını değerlendirdiği gerekçesiyle internet içeriğine erişimin engellenmesi -yukarıda bir kısmı gösterilen sebeplerden bir veya daha fazlası da bulunmadığı takdirde- müdahaleyi haklı göstermez (*Halil Bayık*, § 46).

(8) Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

76. Somut olayda erişimin engellenmesine karar verilen haber 5/10/2015 tarihinde ulusal ölçekte yayın yapan bir gazetenin internet sitesinde yayımlanmıştır. Haberin yayımlandığı tarih ülkede gerileme sürecine girmiş terör olaylarının yeniden artmaya başladığı bir dönemdir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki bazı illerde ve ilçelerde PKK'lı teröristlerce cadde ve sokaklara hendekler kazılıp barikatlar kurulmuş ve bu barikatlara bomba ve patlayıcılar yerleştirilerek güvenlik güçlerinin yerleşim yerlerine girişi engellenmeye çalışılmıştır. PKK, halkın bu yerlere girişini ve buralardan çıkışını da engelleyerek bölgede *öz yönetim* adı altında hâkimiyet sağlamayı amaçlamıştır. Güvenlik güçleri bölgede kontrolü tesis etmek ve yaşamın normale dönmesini sağlamak amacıyla operasyon düzenlemiş ve teröristlerle çatışmaya girmiştir.

77. Bu durum ülke gündemini uzun süre meşgul etmiş, çatışmalarla ilgili haber ve görüntüler gazete manşetlerinden inmemiştir. Operasyonun süresi uzadıkça ve meydana gelen can kayıpları arttıkça kamuoyunda oluşan gerginlik de tırmanmıştır. Bu esnada PKK'lı olduğu iddia edilen bir kişi öldürülmüş, bu kişinin cenazesi zırhlı polis aracına bağlanarak Şırnak il merkezinde sürüklenmiştir. Cenazenin sürüklenmesine ilişkin görüntülerin sosyal medyaya yüklenmesiyle başta sosyal medya platformlarında olmak üzere çeşitli paylaşımlarda bulunulmuş ve haberler yapılmıştır. İnternet ortamında yapılan incelemede sosyal medya paylaşımları ile haber içeriklerinin bir kısmının terör örgütünün ülkeye verdiği zararı ve güvenlik güçlerinin terörle mücadele ederken yaşadıkları zorlukları ön plana çıkararak söz konusu eylemi haklılaştırmaya meyilli olduğu görülmüştür. Öte yandan münferit eylemden yola çıkarak örgütün devlete karşı şiddet kullanmaktaki haklılığını, şiddetin kendini savunma amaçlı olduğunu kanıtlamaya çalışan bazı paylaşım ve haberlerin terörist eylemleri meşrulaştırıcı, devlete karşı kin ve nefret içeren kışkırtıcı nitelik taşıdığı belirlenmiştir. Diğer bir kısım içeriğin ise anılan olayın haberleştirilmesinden ibaret olduğu, basının kamu bekkılığı rolünden öteye geçmediği tespit edilmiştir (bkz. § 14).

78. Bu veriler ışığında tansiyonun yüksek olduğu bir ortamda iç karışıklıklara mahal vermemek ve şiddet olaylarının ülkeye yayılmasını önlemek amacıyla devletin internete müdahale etmesi konuyla ilgili yapılan haberlerin, paylaşımların ve görüntülerin yayımlanmasına sınırlama getirmesi anlaşılabilir bir durumdur.

79. Terörizm Türkiye'de on binlerce insanın ölümüne, çok sayıda insanın yaralanmasına veya sakat kalmasına neden olmuştur. Etnik kökenli terörizmin örgütlenerek güçlenmeye başladığı 1980'li yıllardan günümüze kadar kırk binden fazla insanın hayatını kaybettiği bilinmektedir. Başvuru konusu olay dikkate alındığında daha fazla can ve mal kaybına sebebiyet verilmemesi amacıyla toplumsal infiale yol açabilecek, örgüt içinde motivasyonu artırarak yeni terör saldırılarına zemin hazırlayabilecek minvalde haber ve görüntülerin yayımlanmaması hususunda basının da hassasiyet göstermesi, böyle bir ortamda haber yaparken ilkel, bilinçli ve ölçülü olması, ödev ve sorumluluklarına uygun davranması gerekir.

80. Bununla birlikte kamuoyunu yakından ilgilendiren meselelere ilişkin basının kamu bekkılığı rolü gözardı edilmemelidir. Somut olayda güvenlik güçlerince düzenlenen operasyon esnasında bir kişinin cenazesi polis aracına bağlanarak sürüklenmiştir. Söz konusu olayın haber değerinin bulunduğu tartışmasıdır ve böyle bir meseleye ilişkin habere erişimin engellenmesi kamunun bilgi alma ve bilgiye erişme hakkını elinden alır. İkinci olarak olayın kamusal tartışmaya açılmaması, bilinç oluşmasını ve kamunun takibini önler. İlgili

makamların sorumlular hakkında etkili soruşturma yürütüp yürütmediği ve uygun bir yaptırım uygulanıp uygulanmadığı konusunda kamuoyu denetiminin kalkması hukuk dışı davranışların meşrulaştırılmasına yol açabilir.

81. Düşüncenin üretimi, dağıtımı ve sunumu arasındaki uyum ile ifade özgürlüğü aynı doğrultuda ilerler. Dolayısıyla ifade özgürlüğünden bahsedebilmek için düşünmenin ürünü olan düşüncenin değişik yollarla açıklanmasına müdahale edilmemesi gerektiği gibi açıklanan düşünceye diğer insanların erişiminin de engellenmemesi gerekir. Aksine bir tutumla sakıncalı ve tehlikeli bulunan fikirlerin, bilginin ve halka açık materyalin bireyler, gruplar ve devlet yetkilileri tarafından engellenmesi, yaratıcılığın ve düşünce özgürlüğünün yasaklanması anlamına gelen sansürü doğuracaktır.

82. İnternet ortamında yayımlanan ve insanların erişmek istediği belirli bilgilere erişimin kategorik olarak kısıtlanması ya da yayımlanmak istenen bilgi ve belgelerin kategorik olarak engellenmesi sansür niteliğindedir. Dolayısıyla yalnızca belirli bir olaya ilişkin oldukları için internet ortamında yayımlanan haberlere veya düşüncelere kategorik olarak erişimin engellenmesi sansür olacaktır.

83. Sansür önemli toplumsal meselelerde kamusal tartışma zemininin oluşmasını imkânsız hâle getirir. Sonuçta erişimin engellenmesi tedbirinin sansüre dönüşmesi olayın örtbas edildiği izleniminin oluşmasına yol açarak hukuk devletine olan inancı zayıflatır. Bu itibarla başvuru konusu olaya benzer meselelerde ifade özgürlüğüne yönelik müdahalelerde devletin takdir marjı oldukça sınırlıdır ve zorunlu bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanmadığı ve orantılı olmadığı sürece demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilemez.

84. Somut olayda TİB, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünün talebi üzerine H.L.B.nin cenazesinin sürüklenmesi olayının görüntülerini paylaşan ve bu olaya yönelik haber yapan 111 URL adresine *"İnternet adreslerindeki terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden kamu düzenini ve milli güvenliğini tehdit eden içerikler ile yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğini ihlaline sebebiyet vermesi nedeniyle"* erişimin engellenmesine karar vermiş; daha ileri bir değerlendirmede bulunmamıştır. TİB, bu kararı Sulh Ceza Hâkimliğinin onayına sunmuş ve Hâkimlik kararı aynı gerekçeyle onaylamıştır. Başvurucunun onaylama kararına itirazı reddedilmiştir.

85. Çekişmesiz bir dava sonucunda bu kararı verebilmenin ancak hukuka aykırılığın ve kamusal menfaatlere müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hâllerde mümkün olduğu hatırlanmalıdır (*Ali Kıdık*, § 83). Somut olayda, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinde sayılan meşru sebeplere dayanılarak 111 URL adresi ile birlikte başvuruya konu URL adresine erişim de engellenmiş, ancak idari makamlarca da derece mahkemelerince de anılan Kanun maddesi kapsamında yapılan müdahalelerde gözetilmesi gereken hususlar değerlendirilmemiştir. Erişimin engellenmesi kararında isimleri sayılan 111 URL adresi arasında yer alan başvuruya konu URL adresinin erişiminin engellenmesine yönelik olarak bu adreste yer alan yayının içeriği ile sınırlama sebebi arasındaki ilişki ortaya konulmadığı gibi gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığı da gösterilememiştir. Bahsi geçen sayıdaki içeriğe erişim genel bir gerekçe ile engellendiğinden başvuru konusu yayının hangi kısmının hangi nedenlerle halkın belirli bir kesimini veya devleti hedef gösterdiği, onlara karşı şiddete teşvik ettiği, bireylerin fiziksel şiddet tehlikesine maruz bırakıldığı, bireylere karşı nefreti alevlendirdiği, şiddete baş vurmanın gerekli ve haklı bir önlem olduğunun ileri sürüldüğü, şiddeti yücelttiği, ülkenin bir kısmında veya tamamında daha fazla şiddete sebebiyet vereceği ve benzeri hususlardan hiçbirini kararda yer almamaktadır.

86. Üstelik somut olaydaki gibi daha sonra bir ceza soruşturması ve kovuşturması açıldığı bildirilmeyen ve dolayısıyla tedbir hakkında yeniden bir karar verilmeyen durumlarda kısıtlama sürekli hâle gelmektedir. Bu şekilde süresiz kısıtlamaların ifade ve basın özgürlüğü önünde orantısız müdahale teşkil edeceği açıktır.

87. Yukarıda yer verilen hususlar ışığında ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında dengeleme yapılmadığı ortadadır. İdari ve/veya yargısal makamlarca, başvuruya konu habere erişimin engellenmesi şeklindeki kısıtlamanın zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşıladığı ve dolayısıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterilememiştir.

88. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

89. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

90. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 57-60) kararında, Anayasa Mahkemesince bir temel hakkın ihlal edildiği sonucuna varıldığında ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi hususunda genel ilkelere yer verilmiştir.

91. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

92. Başvurucu tarafından yayımlanan haberin içeriğine erişimin engellenmesine karar verilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun düşmediği ve bu nedenle başvurunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

93. Bu durumda ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve

nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

94. İşbu ihlal kararı başvuruya konu URL adresinin 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi kapsamında erişimi engellenebilecek nitelikte bir adres olup olmadığına yönelik bir inceleme içermemektedir. İlgili derece mahkemeleri, Anayasa Mahkemesi kararında ortaya konulan kriterler ve gösterilen yöntemle (bkz. §§ 73-75) yeniden yargılama yaparak yargılamanın sonucuna göre bahse konu içeriğe erişimin engellenmesine veya engellenmemesine karar vermelidir.

95. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gölbaşı Sulh Ceza Hâkimliğine (2015/902 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226.90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/5/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU